

Pædagogiske eksperimenter

- med Pædagogisk Læringscenter som udviklingsenhed

Af:

Michael Grosspietsch, Morten Riegels Jensen, Ole Nedergård Johansen, Didde Gade Lærkesen og Sidsel Juul Nielsen. Alle læringsvejledere på Pædagogisk Læringscenter (PLC) på Pilegårdsskolen.

Niels Jørgensen. Skolekonsulent i Tårnby kommune.

Ole Christensen. Lektor på Professionshøjskolen UCC.

På Pilegårdsskolen i Tårnby har vi siden august 2016 arbejdet med udvikling af læring i fællesskaber, hvor PLC-teamet samarbejder med lærer-teams. Fokus har rettet sig mod at arbejde med multimodale læringsformater samt at etablere nye samarbejds- og læringsformer mellem PLC og det pædagogiske personale.

Vi er optaget af at udvikle en mediebasert praksis, hvor vi arbejder med digitale teknologier, der understøtter elevernes kreative og innovative kompetencer. Vi ønsker samtidig at belyse, hvorledes PLC kan udvikles som en strategisk udviklingsenhed – som en del af skolekulturen.

Her beskrives samarbejdet mellem PLC-teamet og et lærer-team på 5. klassetrin.

Udgangspunkt for samarbejdet

Som udgangspunkt ønsker vi at omsætte ideerne omkring det 21. århundredes læringskompetencer (<http://www.p21.org/our-work/p21-framework>) til ny praksis og nye samarbejdsformer i skolen. I den forbindelse ønsker vi samtidig at udvikle nye læringsrum og –former, der giver elever en mere aktiv producerende og reflekterende rolle i undervisningen og giver dem mulighed for at indtage forskellige positioner i den pædagogiske praksis (jf. de såkaldte fire elevpositioner) <http://www.emu.dk/modul/it-og-medier-0>.

PLC-temaet har inviteret lærerkolleger til at eksperimentere med nye praksis- og samarbejdsformer, der kan understøtte udvikling af det 21. århundredes læringskompetencer samt udvikle nye lærer- og elevroller i praksis. PLC-teamet har inviteret til et samarbejde, der både understøtter den enkelte lærers praksis og samtidig kan udfordre og udvikle denne. I dette krydsfelt har PLC-teamet tilbudt at udvikle læringsfællesskaber, der giver lærerkolleger bedre mulighed for at arbejde med indhold og processer i et læringsfælleskab.

Samarbejde på tværs

PLC har rammesat samarbejdet med lærer-teamet med inspiration fra en casemodel, hvor fokus er rettet mod udvikling af aktiviteter, der er praksisnære og som samtidig udfordrer hverdagens rutiner. Der er arbejdet med en tilgang, hvor "nogle skal gøre noget med nogen" og fokus er

rettet, mod "hvad virker eller hvad ikke virker" i praksis. I relation hertil er udviklet fælles antagelser som bud på, hvad der (måske) skal til for at udvikle ny praksis.

PLC har deltaget i klassen i forbindelse med introduktion af digitale værktøjer, der ønskes arbejdet med. PLC har undervejs i forløbet været i dialog med lærer-teamet omkring det faglige arbejde med multimodal produktion i klassen. PLC har deltaget ved fremlæggelser og den afsluttende evaluering.

PLC har undervejs i projektet på et mere uformelt plan hele tiden været i dialog med de deltagende lærere. PLC karakteriserer disse samtaler som "status-snakke". Samtalerne har fungeret som "invitationer til at være facilitatorer". Samtalen har givet PLC mulighed for at opdage hvilke særlige udfordringer, lærerne har i projektførelsen. Disse samtaler har medvirket til udvikling af en fælles referenceramme og ikke mindst et fælles begrebsbrug vedrørende multimodalitet og arbejdet med multimodale tekster i en pædagogisk praksis. I den forbindelse skal fremhæves betydningen af en fælles udviklet digital ressource med tekster (delt mappe på Google Drev), der på forskellig vis kaster lys over dette meget komplekse område. Undervejs har denne ressource fungeret som inspiration for både lærer-team og PLC-team. Og fungeret som udgangspunkt for samtaler undervejs.

Teksterne har understøttet udvikling af et fælles sprog. F.eks. er multimodalitets-begrebet blevet udfoldet til at favne og rumme alle børns sanser i en pædagogisk praksis. Ikke blot rettet mod tekst, lyd og billede i nye sammensatte formater, og ikke blot rettet mod auditive og visuelle udtryksformer. Men også rettet mod at favne børns sansede udtryksformer som at læse, lugte, se, smage, høre, fornemme i relation til en multimodal praksis. Den ene af lærerne i projektet som er både dansk- og billedkunstlærer har i særlig grad haft denne tilgang som sit hjertebarn og har ønsket at kvalificere dette i projektet. PLC har lagt stor vægt på at møde og forstå denne tilgang.

Det pædagogiske eksperiment

Med udgangspunkt i et lærebogssystem (Fandango for 5. klasse), hvor fokus er rettet mod det, der kan ses (billeder), høres (lyd) og læses (tekst) vælger lærerne at lukke op for at arbejde med en bred multimodal pædagogisk praksis. Der skal ikke blot stå tekst, lyd og billeder for det betyder, at eleverne blot tænker i film. I dialog med eleverne inddrages andre sanser som at smage, at lugte og at fornemme. Især det at arbejde med "fornemmelser" er eleverne meget optagede af. Lærerne ønsker ikke kun at arbejde med digitale udtryksformer, men også med andre æstetiske udtryk. Alle sanser skal have plads og ikke begrænses af et digitalt læremiddels didaktiske design. For lærerne er det afgørende, at eleverne får mulighed for at gå forskellige veje i produktionsforløbet.

Lærerne har en oplevelse af, at de hermed har udvidet begrebet "multimodalitet" og givet mulighed for ikke kun at anvende digitale ressourcer. Ifølge lærerne er der en tendens til, at det digitale tager over, når der arbejdes med multimodale udtryksformer. Andre typer æstetiske

udtryksformer lukker op for mere innovative og sansebaserede læreprocesser. Vi skal ikke være så teknologifhængige. Ofte er der tendens til at bestemte typer digitale ressourcer (f.eks. Skoletube) er styrende for elevernes læreproces. Her har eleverne haft en særlig medbestemmelse og selv måtte vælge udtryksform og udtryksmiddel.

Arbejdsformen og forløbet er tidskrævende. Overordnet beskriver lærerne en særlig optagethed af processen og dermed give børn plads til at udfolde sig på forskellige måder. Dette har lukket op for, at børnene har været gode til at bruge hinandens kompetencer, f.eks. være skuespiller i forbindelse med en kammerats produktion. Og nogle elever som normalt sjældent har positive skoleoplevelser har haft stor glæde af denne anderledes tilgang og praksis.

Undervejs i processen udvikler PLC-teamet feedback-spørgsmål, der først og fremmest blev udarbejdet med elevernes opponentgrupper for øje, men som også kom til at fungere som udgangspunkt for fælles refleksion med lærer-teamet:

- Hvilke former for udtryk vil du bruge i din produktion? (de såkaldte modaliteter: det man kan se, høre, læse)
- Hvilke grunde har du for valget af dine udtryksformer? (lyd, billede, tekst)
- Planlægger du en digital eller en analog produktion? (digital = lavet i programmer eller apps mv. / analog = lavet fx som teaterstykke, udstilling, panorama, ...)
- Bliver din produktion en slags bog med lyd eller billeder, en film, noget du har på en webside, et lille teaterstykke, et spil, noget man kan opleve live eller andet?
- Hvilke grunde har du for dit valg af produktion? (tekniske, æstetiske, oplevelsesmæssige ...)
- Hvordan skal billede, tekst, lyd eller mere "spille sammen" i din produktion?
- Skal modaliteterne hjælpe hinanden, så man bedre forstår dit budskab som afsender, eller fortæller de mere deres egen selvstændige historie?
- Vil du gøre noget særligt for, at bestemte af dine forskellige elementer - fx filmklip, tekst, billeder, rekvisitter, stemmer og lyde, objekter - bliver hørt, set og læst først?
- Har du et formål med at præsentere din læser eller dit publikum for noget bestemt først i din produktion? Hvad kunne det fx være, du ønsker at fremhæve?
- Kan læseren, betragteren eller publikum selv vælge sin start eller rute i din produktion? Hvad kommer man til at kunne vælge imellem?
- Hvordan vil du få læseren og modtageren til at føle sig hjemme i din produktion? Vil du arbejde med en slags rød tråd igennem, fx ved at give produktionen et ensartet baggrundslayout, underlægningsmusik, sammenhæng ved at bruge linjer, pile og/eller grafik eller andet?

Der er tale om en række spørgsmål, der både har kvalificeret det faglige samarbejde mellem PLC og lærer-teamet og som samtidig har givet PLC-temaet ny indsigt og viden. PLC-teamet er gennem dette arbejde blevet styrket som en faglig enhed, hvor de enkelte læringsvejledere indgår med forskellige faglige profiler og oplever betydningen af at udvikle disse i et samarbejdende fællesskab.

Læring i fællesskaber

Lærer-temaet på 5. klassetrin giver efterfølgende udtryk for, at samarbejdet har været særligt motiverende og understøtter deres faglige engagement. Det er således lykkedes PLC-teamet at møde nogle lærere og "finde motivationen". Hvad bygger denne motivation på? Nogle taler om, at

lærerne har været åbne for at gøre noget andet sammen med andre. Samtidig har PLC lokaliseret et genstandsfelt, som lærerne har oplevet som meningsfyldt og interessant. Det har både passeret ind i lærerens årsplan og samtidig givet mulighed for at kvalificere dette. Det er en måde at skabe pædagogisk merværdi på.

Hvorledes har PLC-teamet så forstået og håndteret denne motivation? Som team bryder PLC-teamet med traditionelle opfattelser af vejlederrollen, af "læringsvejlederen" som en fagperson, der tilbyder lærerkolleger vejledning i forhold til bestemte typer læringsressourcer og i forhold til konkrete læringsmål og med en særlig opmærksomhed på "tegn på læring". Fra at være specialister på hver sit område er PLC-teamet her en udviklingsenhed, der favner forskellige fagligheder og som udadtil (i forhold til kolleger) fungerer som en samlet ressource, en udviklingsenhed. I fokus er dialogen med kolleger og den fælles praksisrefleksion.

Gennem projektet har lærer-teamet samtidig fået indsigt i hvilke forskellige kompetencer, de enkelte læringsvejledere besidder. Lærer-teamet taler om betydningen af, at vi alle kan lære noget af hinanden. Samt at samarbejdet og ikke mindst den reflekterende praksis med PLC har lukket op for nye erkendelser. Der er blevet sat ord på faglige emner og spørgsmål, som tidligere mere har været tavs viden.

Lærer-teamet beskriver samtidig vigtigheden af, at man som deltagende lærer i et sådant projekt til start får at vide, hvad det kræver af tid og rum at arbejde på denne måde. PLC skal fremadrettet melde klart ud, hvad det tidsmæssigt kræver af den enkelte lærer og at lærerteamet. Pædagogiske eksperimenter skal rammesættes, således at det pædagogiske personale får tid og rum til at deltage som aktør og ikke blot som tilskuer. Ledelsen skal understøtte denne praksis.

Samtidig har PLC-teamet fået mulighed for at eksperimentere med en samlet organisatorisk profil. PLC-teamet beskriver især betydningen af et have et fælles refleksionsrum, der giver mulighed for at udvikle interne roller, samarbejdsrelationer og en samlet profil. Teamet tror på udviklingspotentialer, men det kræver mere samarbejde med ledelsen.

PLC som udviklingsenhed

Projektet viser med al tydelighed, at PLC således kan udvikles til skolens udviklingsenhed og eksperimentarium, hvor det pædagogiske personale arbejder sammen om pædagogiske og didaktiske temaer, der kræver andet og mere end forberedelse af den enkeltes undervisning.

Vi forestiller os et formaliseret læringsfællesskab, der er etableret på et fælles og afklaret værdigrundlag. Der er her tale om en arbejdsform, der bygger på team-samarbejde og på en måde at udvikle refleksionsrum i praksis. Der er ikke blot tale om et koncept og et tilbud, men om en tilgang og en forståelse.

Samtidig skal udvikles en skolekultur, hvor det pædagogiske personale i langt højere grad får mulighed for at arbejde med praksisrefleksion og skoleudvikling. Der driftes for meget i dag, og ofte fungerer teammøder som rene planlægningsmøder. Der mangler tid og rum til lokal

skoleudvikling, og der er skal i højere grad skelnes mellem forberedelsestid og udviklingstid, så vi sikrer den praksisnære skoleudvikling.

PLC skal indgå som en del af denne skolekultur. I forbindelse med fagfordelingen skal PLC tænkes med og både lærer-team og PLC-team skal have tid og rum til udvikling af disse pædagogiske eksperimenter, der kan resultere i en ny hverdag.

Endvidere skal fokus rettes mod PLC-teamets kompetenceudvikling. De enkelte PLC-medarbejdere og læringsvejledere skal have mulighed for at udvikle deres faglige kompetencer i relation til at indgå i et team, der kan fungere som skolens udviklingsenhed. Dette kræver både udvikling af fagfaglige og tværfaglige kompetencer.

Fra projekt til ny hverdag

Vi har beskrevet et pædagogisk eksperiment, hvor PLC har mødt nogle dedikerede lærere på mellemtrinnet og udviklet et læringsfællesskab. Det har bygget på den enkeltes motivation og engagement. Det har samtidig ofte været italesat som noget, vi gør ved siden af og ikke som en del af det daglige arbejde. "Vi har gjort det, fordi vi brænder for det her".

Vi vil til slut understrege betydningen af, at disse praksisser og læringsfællesskaber over tid bliver til hverdagspraksis og skolekultur. PLC som udviklingsenhed kan understøtte dette og medvirke til en skoleudvikling, der bygger på praksisnær viden og med inddragelse af det pædagogiske personale.

På Pilegårdsskolen er man samtidig i gang med at udvikle og designe et fysisk læringslaboratorium, der med inspiration i det 21. århundredes læringskompetencer skal udvikles som et eksperimentarium, hvor der arbejdes med forskellige læringsformer – herunder udvikling af nye samarbejdsformer mellem lærere. Rummet er under udvikling – og de økonomiske midler er skaffet. Rummet er placeret på PLC.